

José Luis Ramírez:
Skapande mening
 bidrag till en humanvetenskaplig
 handlings- och planeringsteori
 NORDPLAN,
 Stockholm 1995

"Den avhandling som här framläggs är inte en doktorsavhandling av sedvanligt slag." Så börjar det inledande stycket "Avhandlingens mening" i José Luis Ramírez' doktorsavhandling *Skapande mening*. Det är inga överord. I avhandlingen presenteras ett livsverk, eller rättare sagt ett liv. Inte en färdig väg för andra att beträda utan en serie berättelser om själva vandrandet och om hur därvid en begreppsvärld vuxit fram.

Det är genom att umgås med grekerna, framför allt Aristoteles, som Ramírez lärt sig förstå västerländsk rationalitet och modern planering. Polemiken med Aristoteles, den åtminstone till omfånget tyngsta delen av avhandlingen, är jag inte kompetent att utvärdera, och min anmälan gör därför inte Ramírez' verk rättvisa. Men också i det lilla jag tror mig förstå finns det mycket att bita i.

Avhandlingen består av sju olika delar, den äldsta från 1989, med skiftande innehåll och uppläggning. Bara den som med eftertanke tröskat igenom alltsammans kan veta vad Ramírez vill få sagt. Hans budskap finns inte koncentrerat i koncisa formuleringar. Det lever sitt hemlighetsfulla liv i de tröttande långa resonemangen, parafrastringarna, omtagningarna. Så plötsligt, när läsaren minst väntar det, växer det fram en insikt, och man känner sig bli belönad för läsandets mödor. (För den som inte orkar med alla de 700 sidorna ska jag ändå rekommendera del 4, "Om meningens nedkomst").

Det är en avhandling i samhällsplanering, säger Ramírez. Så måste det vara, eftersom den läggs fram på NORDPLAN. Det är dock inte fråga om vilken samhällsplanering som helst, utan om "samhällsplanering betraktad som en form av handlingskicklighet". Vi får oss presenterade en metateori om planering med utgångspunkt i vad Ramírez kallar *humanvetenskaplig handlingsteori*, en världsuppfattning som gör handlingen till yttersta förklaringsgrund, ställer "börat" framom "varat". Att se världen så innebär samtidigt att logikens sanningskrav får träda åt sidan för retorikens trovärdighetsresonemang. Ramírez vill, bland mycket annat, återge retoriken den hedersplats i det mänskliga umgänget som den innehade hos grekerna.

Resonemanget om planering som handlingskicklighet går ungefär så här:

Handling är medveten verksamhet, men det är handlingens objekt som medvetandet är riktat mot, om sig själv är handlingen omedveten. Ibland reflekterar vi dock över vårt handlande. Det kallar vi planering. (Planeringshandlingen är följaktligen också den omedveten, Ramírez avhandling reflekterar över sådant handlande, osv.). Handling är att ge mening – meningen finns bara i handlandet. Människan skapar sin värld genom att i sitt handlande ge den mening. Planering är reflektion över detta meningsgivande, ett frågande efter vems mening som får komma till uttryck i formandet av samhällena. Demokratin blir härigenom en centralpunkt i planeringen: samhällena får mening för sina inbyggare genom ibruktagandets handling, i deras livsföring. Planering är att förutse vad som kommer att bli inbyggarnas mening. Vad kunde vara mera ansvarsfullt?

Ramírez presenterar ett i mitt tycke väl utöppiskt ideal för uppnåendet av gemensam me-

ning i forandet av samhällena: ”öppna och obundna planeringssamtal”, som utesluter tvång och manipulation och där alla får förverkliga sig. För mig kan samhällsplanering aldrig bli något annat än att fatta beslut å andras vägnar och så binda upp deras handlingsfrihet.

Avhandlingens planeringsideal framstår som än mer verklighetsfrämmande när man får klart för sig att det för Ramírez inte existerar någon kollektiv handling. I hans etik väljer var och en fritt sitt handlande på grundval av ett gemensamt resonemang om gott och ont, och inser antagligen så det rationella i att osjälviskt befordra gemensam mening. Vackert, men ett bra ideal måste också ha ett mått av realism. Ramírez förleds av sin avsky mot kollektivitetens avigsidor (som är verkliga) att förkasta också den genuina kollektiviteten, känslan av solidaritet med allt skapat, som i mitt tycke kunde vara grundvalen för ett realistiskt ideal om planeringsdemokrati – etik som rationellt handlande grundat i verkligt gemensamt överlevnadsintresse.

Etik är en fråga om meningen med det vi gör – om vilken mening som blir till när vi handlar. Varifrån härstammar då meningen? Här kommer vi in på de språkfilosofiska tankegångarna som är centrala i Ramírez' begreppsvärld.

Utan att vara språkvetare tror jag mig våga säga, att *Skapande mening* innehåller viktiga språkfilosofiska insikter. Ramírez ser med Aristoteles, Humboldt, Freud, Heidegger och många andra människan som i stort sett identisk med sitt språk. Språket blir så handlingen *par preference*, människans förnämsta medel i skapandet av mening.

Ramírez' egen formulering av sin språkfilosofi låter så här: "(...) en humanvetenskaplig handlingsteori om språket som ser tecknet som andens materiella sätt att låta meningen komma till uttryck och bli betydelse". "Tecknet" hänvisar till Saussures relation mellan betecknare och betecknat, tingsligt och mentalt – eller, som Ramírez vill ha det, ande och materia. Ramírez är svuren dualist (mer radikal än

Descartes, säger han själv). För honom är det därför viktigt att hålla isär teckenrelationens två poler, inse hur det materiella i tecknet hänvisar på den (ande-) mening som finns i tanken.

Här har jag svårt att följa honom, antagligen för att jag själv är monist: för mig är allt natur. Varför kan man inte nöja sig med betydelserna i den hävdvunna användningen av tingsliga betecknare, i konventioner som vi delar (Wittgenstein)? Språkanvändning som liv, inte som intellektuella prestationer.

Dualismen gör Ramírez' förhållande till tingen ambivalent: han måste misstro dem, eftersom för honom världen inte är de ting som omger oss, samtidigt som tingen är den nödvändiga förutsättningen för att meningen ska kunna komma till och bli betydelse. Men om världen finns för oss bara tack vare tingen, då måste det vara irrationellt att misstro dem. Är det inte tvärtom så att vi alieneras när tingen förlorar sin meningsfullhet? Den som med Ramírez i förtingligandet ser språkets centrala funktion, borde också kunna uppfatta tingen som människans stora uppfinning, skapelser av den mänskliga kunskapen (Kant), som vi kan lita på fast vi inte vet vad de är "i sig". (Här är det väl arkitekten i mig som propagerar för sin metafysik).

Visst finns det massor av perverterat förtingligande i den moderna världen – pengarna framför allt (Marx). Men det syns mig långsökt att bygga en hel metafysik på blotta perversioner.

Saussure själv var fullt medveten om ironin i sin teckenteori: tecknet består av två delar, men de hör oupplösligt ihop. Ting som saknar mening finns inte, meningen finns bara uttryckt som ting. När Ramírez vill hålla tecknets delar isär är han (och inser det till fullo) en typisk representant för det västerländska tänkandet, som skapar sin egen logik och håller fast vid den oberoende av den levande kroppens erfarenhet. För tankeförmågan är tillvaron full av paradoxalitet eller med Ramírez' ord ironi.

Att språket inte kan fungera utan ironi är, tror jag, en av de värdefullaste insikterna i *Skapande mening*. Ironins verkningsmedel är metaforen och metonymin, som gör språket till den fascinerande och ogripbara verklighet i sin egen rätt med vars hjälp vi skapar mening i tillvaron och så inbillar oss förstå världen. Men det finns ingen direkt förståelse, bara en ironisk. Och just därför är det mänskliga varandet inget avslöjande av verkligheten utan ett ständigt skapande av mening som bildar det vi kallar Verkligheten (och vi aldrig kan bli överens om). Den djupa meningsfullheten i tillvarons paradoxalitet, som ironin ger uttryck för, är just detta: det finns inte någon slutgiltig mening. Därför är det alltid livsrum för ny mening, med andra ord för mänsklig frihet. Människan är själv gränsvakten för sin frihet, säger Ramírez, ”genom att ha logos”, dvs. uttrycka sig genom språkliga tecken – en insikt Aristoteles hjälpt honom fram till. Hur använder vi denna vår frihet?

Följande vår onda natur, säger Ramírez, hänger vi oss åt instrumentell, manipulativ handling (som han inte obefogat kallar makt) i stället för åt etisk handling (’ovälde’). Men, vill jag invända, i naturen finns inga maktrelationer, bara fungerande system, inget överlevande på bekostnad av andra, bara anpassning. (’Djurens konung’ har i själva verket sin noggrant avgränsade nisch i savannens ekologi). Makt är i stället för natur just kultur – mänsklig frihet. Att ha makt är att vara fri att genom sitt handlande bestämma över andras mening. Typexemplet är samhällsplaneringen. Detta är lockande för mänskliga individer som ser sig höjda över naturen (Francis Bacon). I de naturliga systemen har individerna däremot underordnad betydelse, en tanke som applicerad på det mänskliga samhället uppenbarligen raserar grunden för den etik Ramírez företräder.

Författaren ser det mänskliga livet som ’formgivning’ eller meningsskapande, varigenom det ’naturgivna’ blir ’livsbejakande’. Det mänskliga skapandet uppfattas som motsatt det naturliga. För mig känns det mycket mera

naturligt att se människan (dvs. det mänskliga språket) som ingående i naturens stora system som ett av dess märkliga påhitt, och följaktligen uppfatta mänsklig, skapande verksamhet som en del av naturens oavslutade skapelseprocess. Det innebär ett stort ansvar men stämmer också till ödmjukhet.

I Ramírez’ metafysik tycks det i stället för min solidaritet med allt annat i skapelsen finnas en ’individövergripande meningskälla’ av något slag, en Mening som de enskilda handlingarna och tingen bara är exempel på och som använder till och med våra kroppar som tecken. (Meningens ’nedkomst’, inte uppkomst). Ibland låter den gode Ramírez i sin humanvetenskaplighet som en annan Hegel.

Kunde man inte i stället föreställa sig att vi i vårt meningsskapande bara drivs av språkets möjligheter, av den frihet som Ramírez själv karaktäriserar med ordet ironi? Av en nyfikenhet vi har gemensam med andra djur?

Vem har rätt? Det är fel fråga. José Luis Ramírez visar i sin doktorsavhandling att en dualistisk metafysik som i handlandet ser den yttersta förklaringsgrunden är en bra utgångspunkt för resonemang om vad vi människor är och vad vi kan bli. Nu gäller det för dem som sätter varat framom tillblivandet och för oss monister som har våra hållhakar i det fysiska, tingen, naturen, att visa att också dessa är goda utgångspunkter. All metafysik är bara förslag, hur övertygande det än kan låta. Förhoppningsvis är det många som blir lockade av det Ramírez föreslår oss att tänka vidare på.

Det saknas inte lösa trådar att ta upp. Vad samhällsplanering som handlingsskicklighet egentligen innebär i praktiken blir man inte klar över genom att läsa Ramírez’ avhandling. En fortgående, öppen planeringsdiskussion låter riktigt, men att planering är liktydigt med vad man än råkar komma överens om är mindre övertygande. Och långt ifrån alla (de trötta, de lata, de sjuka, de dumma, de tokiga, de alltför unga ...) kan eller vill inte ta del i diskussionen. Ändå är deras behov och förväntningar lika mycket värda som de andras. Därför måste

det finnas någon som representerar dem i det offentliga samtalet. Som jag ser det är det här planeraren har sin viktigaste uppgift. Samhällsplanering kunde vara en samhällets inlärningsprocess, inte olik den anpassning som sker i de naturliga systemen. I den processen behövs det någon som förvaltar vad Ramírez kallar planeringens retoriska aktivitet, någon som skapar trovärdighet kring planerna genom att framstå som den som känner argumenten.

Hur en sådan planeringsverksamhet kan vara något annat än manipulativ handling är ett av

de många forskningsuppslag som bjuds ut i *Skapande mening*.

Europa tror sig kunna överleva kapitalismens ständiga kriser genom att planera i aldrig tidigare skådad omfattning. Men det är en planering där bara de som har råd att hålla sig med lobbare får vara med. Vi andra ska bara lyda. Förr eller senare måste det till en ny stor planeringsdebatt. José Luis Ramírez' doktorsavhandling tillhandahåller grundmaterial för en sådan.

Kaj Nyman

Professor, Samhällsplanering,
Uleåborgs universitet, Finland

Torsten Thurén:
Vetenskapsteori för nybörjare

Tiger Förlag, Stockholm 1993

Vetenskapsteori för nybörjare är en introduktion till det vetenskapliga sättet att tänka. Författaren, Torsten Thurén, är högskolelektor vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Stockholms universitet. Boken är riktad till journalister för att de skall kunna kritiskt betrakta och analysera vetenskapliga texter. Vetenskaperna som i första hand behandlas är samhälls- och humanvetenskaperna. Läroboken *Vetenskapsteori för nybörjare* är inklusive sakregister på 148 sidor. Den är disponerad i 19 kapitel där huvudbegreppen inom vetenskapsteori behandlas var för sig. Exempel på teorier och begrepp som behandlas är positivism, hermeneutik, induktion, deduktion, förförståelse, anomalier, kausalitet, rationalitet och funktionalitet. Bland filosofer som får litet större plats är Karl Popper med falsifieringsprincipen och Thomas Kuhn med paradigmkonceptet.

Karakteristiskt för Thuréns framställning är den rikliga användningen av exempel från

både vardagen, litteraturen, historien och vetenskapen. Exempel används inte endast för att stödja resonemang och som illustrationer till teorier utan även för att bygga en filosofisk kunskapsgrund. Uppräkningen av klassiska filosofifrågor och paradexempel tjänar som en introduktion till den vetenskapsteoretiska diskussionen. Några citerade skolexempel är: "Euklides: kan det finnas en fyrsidig triangel?", medeltida skolastik: kan Gud lugga en flintskallig?, positivism: Semmelweis' undersökning av barnsängsfeber, rationalitet: fångarnas dilemma och determinism: universum som ett urverk där *Laplaces demon* kan förutse allt".

Språket är valt med en journalistisk ledighet. Exempel på detta finns under rubriken "Värderingar och vetenskap" (s. 42-43) där Thurén behandlar företeelsen att vetenskapen i allmänhet och positivismen i synnerhet beskylls för känslökyla och hänsynslöshet. Detta sker i dialogens form:

Positivismen: Visst finns det forskare i den positivistiska traditionen som går maktens ärenden. Men det finns också mängder av framstående positivisterna som har stått och står i opposition till det etablerade samhället. Ta t.ex. en av vår tids största filosofer,

Bertrand Russel. Han ägnade sig åt något så typiskt positivistiskt som att försöka fånga in det mänskliga språket i ett formelspråk. Men Russell var samtidigt politiskt radikal under hela sitt långa liv. Under det första världskriget satt han i fängelse för pacifism, och under Vietnamkriget grundade han den s. k. Russelltribunalen som fördömde USA:s krigföring. Säg vad man vill om Russel, men inte gick han maktens ärenden.

Och han var inte unik. Tvärtom har forskare i den positivistiska traditionen alltid stått i opposition mot makten. Se på en av positivismens stora pionjärer, Galileo Galilei, som ni humanister brukar tycka så illa om. Han kastades i fängelse av sin tids makthavare. Se på 1700-talets upplysningsfilosofer som kämpade mot despoti och adelsprivilegier och banade väg för den franska revolutionen. Se på hur 1800-talets liberaler och socialister hämtade argument hos naturvetenskapen för sin kamp mot det etablerade samhället. Se hur de strikt källkritiska historikerna bekämpade nationalsocialistiska myter som tjänade de makthavande. Se hur mellankrigstidens positivisterna omedelbart kom i motsättning till den framväxande fascismen och nazismen.

Nej, av tradition är det snarare ni humanister och romantiker med er dyrkan av grumligt känslotänkande som har gått de makthavandes ärenden. Det var just sådana som nazismen appellerade till.

Motståndaren: Det kan hända att den positivistiska traditionen tidigare stod i opposition till makten, men det gäller inte längre. Efter det andra världskriget då framstående forskare ägnade sig åt att ta fram atombomben har naturvetare och andra forskares resultat använts till förstörelsevapen, de används till att möjliggöra genetisk ingenjörskonst som kan få oöverskådliga konsekvenser, de har bidragit till miljöförstöringen. Sökandet efter kunskap får ursäkra allting.

Vetenskapsteori för nybörjare är skriven för nybörjare, men språkbruket är enligt mitt tycke väl amatörmässigt och kollegialt. Jargonger som "er dyrkan av grumligt känslotänkande" är knappast ett formellt sätt att uttrycka sakförhållanden vetenskapligt på, ej heller populärvetenskapligt. Speciellt ett ämne som vetenskapsteori, som bygger på begrepp, modeller, metoder och formulerade teorier, vinner på en vetenskapligt strukturerad framställning. *Positivisterna* är inte ens logiskt stringent när han säger i första stycket "det finns forskare som går maktens ärenden" och i andra stycket säger att "forskare har alltid stått i opposition till makten". Eftersom Thurén avser att boken skall vara en introduktion till det vetenskapliga sättet att tänka, vore det lämpligt att även *introducera det vetenskapliga sättet att skriva*. För att citera Tegnér "det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta".

Andra stycket visar också prov på Thuréns flitiga användande av exempel. Alltför många av exemplen är bara upprepningar och värre än så, man saknar dess sammanhang och analys. Ett teoretiskt ämne som vetenskapsteori behöver sina praktiska exempel, men de bör då verka förtydligande. Definitioner och användningen av de vetenskapliga begreppen går här ofta förlorade i exemplen. Exemplen tar överhanden och Thurén kommenterar oftare exemplens sakinnehåll än analyserar hur exemplet illustrerar begreppen eller teorierna (se t. ex. kapitel 12).

Jag får också uppfattningen att Thurén riktar sig till en viss läsekrets med en viss skepsis mot naturvetare. Motsättningar mellan naturvetare och humanister har en lång historia (se C. P. Snow's *The two cultures*) och dialogen ovan är en yttring av den. Som varande naturvetare, reagerar jag dock litet negativt på attacker av efterslängskaraktär. På s. 86 skriver Thurén: "Men den bok jag nyss citerade som kritiserar sociobiologin torde vara ett utmärkt exempel på kritisk vetenskap, även om den är skriven av två naturvetare och en psykolog".

Men den gamla polemiken, naturvetare och humanister emellan, är inte alarmerande. Det är däremot Thuréns kritiska hållning till vetenskapen i sig. Att tvivla hör dock vetenskapen till. Enligt t.ex. Wittgenstein är tvivlet en grundsten i all vetenskap, som annars skulle övergå till okritiska trossatser. Vad som gör mig mera fundersam är resonemangen kring vetenskapen som propaganda och maktmedel, eller helt ideografisk och relativistisk.

Det är en undersökande journalistik som har ett kritiskt förtecken till hela vetenskapen, så att objektiv kunskap inte finns, allting är relativistiskt och därför saknas det skäl att avgränsa sammanhangen från varandra. Det är en värdenihilistisk framtoning. Som Thurén summerar på s. 77:

Det skulle kunna tyda på att vi aldrig kan uppnå några absoluta sanningar inom dessa områden (human- och samhällsvetenskaperna).

Eller den avslutande passusen på s. 118:

Det har alltså inte gått att – ännu? – finna några lagbundenheter för människors och samhällens beteende som det råder enighet

om inom forskarvärlden på samma sätt som om gravitationslagen eller termodynamikens lagar bland naturvetare. Och, om det finns lagar för mänskligt beteende så är de mycket allmänna och försedda med många undantag.

Som en samling av filosofiska skolexempel eller i syfte att ge uppmuntran och legitimitet för journalister att granska forskarrön är boken *Vetenskapsteori för nybörjare* bra, men om det blir en kritisk eller okritisk granskning – det är frågan. Den vetenskapliga traditionen att låta en forskare ta över där någon tidigare slutat penetreras ej. De vetenskapliga disciplinernas krav på kontinuitet, systematik och organisation kring kunskapsuppbyggnaden saknas. Vetenskaplig kunskap som artikulerbar, verifierbar och tillväxande betonas ej. Vetenskapsmodeller och begreppsdefinitioner saknar länkar och sammanhang, och exemplen blir utan relevans. Thuréns avsikt att ge en introduktion till det vetenskapliga sättet att tänka har enligt min mening misslyckats.

Magnus Hunhammar
forskare vid Konstruktionslära/
Arkitektur och Stadsbyggnad, KTH

Anmälan

Rapport från doktorandsymposium den 4–5 maj 1995. Göteborg CTH.

Den 4–5 maj 1995 hölls ett doktorandsymposium på CTH-A. Medverkande var doktorander och arkitekturforskare från KTH, LTH och CTH. Syftet med symposiet var att skapa ett forum för den unga arkitekturforskningen och en bild över arkitekturforskningens status 1995.

Ur innehållet:

Björn Linn, prof. CTH-A, *Idé, metodik och kunskap i forskarutbildningen*;

Catharina Dyrssen, CTH-A, om sitt avhandlingsarbete, *Om Musikens rum*;

Lars-Henrik Ståhl, LTH, presenterar sin lic.-avhandling, *Den utpekande gesten*;

Jerker Lundequist, prof. KTH-A, *Research in Architecture and the Idea of a Social Science*;

Claes Dreijer, ABAKO Arkitekter, *Arkitekturforskningen och praxis*;

Finn Werne, doc. CTH-A, redaktör, *Om tidskriften Nordisk Arkitekturforskning*.

Rapporten kommer att distribueras till dem som deltog under symposiedagarna.

Övriga intresserade kan beställa rapporten. Kostnad 40:- + porto. För beställning kontakta Monica Billger eller Abdellah Abarkan, CTH Arkitektur 031-772 10 00.

Hans Rosenlund:
Design for Desert
**An architect's approach to passive
 climatisation in hot and arid regions**
 Dept. of Architecture & Development Studies
 Lund Institute of Technology
 Lund, Sweden, 1995

Buildings provide shelter and protection from the physical environment. A building with a poor indoor climate, common in many developing countries, subjects its occupants to health risks. An increased use of mechanical heating and cooling devices to improve thermal comfort leads to consumption of energy and thus to adverse effects on the environment. An architect's approach, focusing on the building as a system interacting with its environment, its components and its inhabitants, shapes the method proposed to acquire knowledge about the thermal performance of buildings. Its three 'cornerstones' are: Field measurements as an inventory of indoor climate in existing buildings. Parametric modelling through computer simulations. Experimental building for verification and dissemination of results. The study shows that current technology makes it possible to design and

build appropriate, energy-efficient buildings with an acceptable indoor climate. It analyses the principles of passive climatisation in a desert climate where all seasons are included, and proposes ways to use this knowledge: in building design, in formulating modern norms and regulations, and in disseminating the findings through demonstration projects. Much of the housing construction in developing countries occurs outside the legal framework of norms and regulations. The contradictions in modernisation, that also raise the possibilities of change, are most clear in the 'grey zones' between active and passive climatisation, traditional and modern forms, and formal and informal sectors. The issue is not to set modern against traditional, but how to use modern technology to meet changing needs. Ideas are limited only by the imagination, but for new concepts to be accepted, they must be consistent with local practices, economy and tradition.

Key words: Algeria, Architecture, Arid Zones, Building Materials, Building Physics, Building Research, Buildings, Climate, Computer Applications, Construction Technology, Design, Developing Countries, Energy, Indoor Climate, North Africa, Roofs, Solar Energy, Tunisia, Walls, Windows.

Number of pages 196. Language English.

Granskare

Artiklarna i *Nordisk Arkitekturforskning* nr 4, 1995, är vetenskapligt granskade av minst två av nedanstående personer:
Lilian Christina Andersson, fil. dr, Arkitektur/Bostadplanering, CTH;
Tim Austey, Master of Arch., ark. på White Coordinator Stockholm;
Jerker Lundequist, professor, Projekteringsmetodik, KTH;
Ole Møystad, professor, Faculty of Engineering and Architecture, American University of Beirut;
Gunnar Parelius, fakultetsdirektør, Fakultet for Arkitektur, NTH;
Solveig Schulz, tekn. dr, Arkitekturhistoria/Bebyggelsevård CTH;
Finn Werne, docent, Formlära, CTH.

Kommande nummer av NA

Vol. 9, No 1: *Arbetets arkitektur I*

Temaredaktion: *Magnus Rönn* och *A. Reza Kazemian*

Kontaktperson i redaktionen: *Jerker Lundequist*

Vol. 9, No 2: *Building Bridges*

Temaredaktion: *Birgitta Holmdahl*, *Claes Caldenby*, *Lisbeth Birgersson*,

Lars Jadelius och *Christina Redvall*

Vol. 9, No 3: *Arbetets arkitektur II*

Temaredaktion: *Magnus Rönn* och *A. Reza Kazemian*

Kontaktperson i redaktionen: *Jerker Lundequist*

Övriga föreslagna teman

Kvinnor & arkitektur

Kontaktperson i redaktionen: *Lars Jadelius*

Arkitektonik

Temaredaktion: *Niels Albertsen* och *Jerker Lundequist*

Arkitektutbildning

Kontaktperson i redaktionen: *Lilian Christina Andersson* och *Finn Werne*

Arkitektur & konstruktion

Kontaktperson i redaktionen: *Jerker Lundequist* och *Finn Werne*

KONTAKTA redaktionen om Du vill föreslå ytterligare tema eller är intresserad av att medverka med artiklar eller i temaredaktion. Även artiklar utanför aktuella teman är välkomna.

The Crisis in Architecture:

A pedagogical crisis?

Thordis Arrhenius, Royal Institute of Technology, Stockholm.

This paper is part of a research project called "Contemporary Theories of Architecture and Their Pedagogical Application" and financed by the Erik Lundbergs Stipend Fund and the FFNS F-Foundation.

Mastering the World: On the Potential of the Sketch in Light of a New Figure of Thought, the 'I' and the 'Me'

Lennart Nord, Department of Landscape Planning, Swedish University of Agricultural Sciences, Alnarp, Sweden.

Man is a sketching creature. It is the way we work. Our affinity for sketching comes from the very depths of the self. But how? *Mark the World* by Tor Nørretranders (1966) evoked in me an image which illustrates the origin of action with us. The figure of thought is the interplay between the conscious self ('I') and a powerful, dynamic yet inexorable 'Me'. My question is whether this interplay can be developed. In the face of growing complexity, man must improve his abilities. Is sketching the answer?

The phenomenon of sketching is discussed in three circumstances: as immediate action, as an individual process, and as a method of solving joint problems. I ask what guides the point of the pencil, and find the Me at work. The self is the approving, questioning partner. Sketching is followed by interpretation in a very complicated mixture of subconscious and conscious evaluation. This ability develops throughout the life of an individual to a certain level of competency. Capturing a landscape or confronting a program illustrates the intention-selection interplay, that can never be rational.

In a group, this interplay slows dramatically. The lightning speed of inner communication is replaced by talk and reading. Yet this is the method of choice for dealing with complexity. With the sketch as a reference, the conceptions of reality of the individuals in the group, and their ideas for possible solutions to the group's problem, gradually come to a consensus through a creative trial-and-error process – if the individuals do not passively accept the competence or power of others. To see sketching as a common problem-solving method is perhaps obvious to us. To society as a whole it is not.

Healing the City:

On Urban Qualities and Planning Imperatives

Björn Klarqvist, Dep. of Urban Design and Planning, Chalmers University of Technology, Gothenburg.

The point of the city is to provide an arena for the life of man – to offer urban qualities. A city always works in one way or another. The difficulty is in judging whether cities function better or worse based on quality criteria. Using the method of Space Syntax Analysis, the author attempts to illustrate the effects of various plan patterns and of the implementation of a mixture of different patterns. The article ends with a discussion of the imperatives to planners, researchers, and planning authorities implied by the author's conclusions.

José Luis Ramírez: Creative Meaning – A contribution to a human-scientific theory of action

Reviewed by Kaj Nyman.

Torsten Thurén: Scientific Theory for Beginners

Reviewed by Magnus Hunhammar.

Abstracts:

Nordisk Arkitekturforskning

(Nordic Journal of Architectural Research) Vol. 8, No 4, 1995

Thinking and Designing – The phenomenology and Ontology of Design Theory

Kasper Nefer Olsen, School of Architecture in Aarhus, Denmark.

This article deals with fundamental epistemological issues in design theory. The text was originally given as a lecture entitled "Where Do Forms Come From?" at Chalmers University of Technology on November 4, 1995.

Some Notes for a History of Meaning

Ole Møystad, Fac. of Engineering and Architecture, American University of Beirut, Lebanon.

When something means something, it means that the first something stands for the second something; that A is a carrier of the content B – or that A represents B. The following notes on how meaning has been structured from antiquity to the present are made on the basis of these assumptions:

- i) A stands for B;
- ii) when i), there is a relation between A and B;
- iii) when ii), there is meaning;
- iv) $A \neq B$.

The Sacred Place: A Morphodynamic Hypothesis for the Foundation of Human Settlement

Gaëtan Desmarais, Université Laval, Quebec, Canada.

This article develops a morphodynamic hypothesis concerning the processes of both production and perception of socio-cultural significations as a fundamental dimension which intervenes in the foundation of human settlement. Starting with Gilles Ritchot's concept of "vacuum" which posits an "aesthetic" twofold problem concerning the existence of a spatial in-

vestment and an affective perception of socio-cultural significations, the article reassesses the propositions made by Jean Petitot which synthesize two fundamental semiotics theories: the theory proposed by Algirdas Julien Greimas which insists on the formal articulation of axiological values; and the theory of the salencies and pregnancies, formulated by René Thom, according to which those values are characterized by a substantial and affective content. The article also retakes the René Girard's theory of the mimetic desire and the victimary mechanism in order to precise the nature of the dynamic process which operates the spatial investment and the affective perception of socio-cultural significations. This approach leads to a more rigorous definition of the "vacuum", specifically its role in the foundation of human settlement and the morphological structuration of geographical space.

The Dynamics of Urban Form: With a View of Sixteenth Century Lisbon

Isabel Marcos, Paris, France.

Interest for the Historical Building

Inge Mette Kirkeby, School of Architecture in Aarhus, Denmark.

This article was presented at a conference on the relationship between architectural research and other fields of study called "Arkitektfaglig forskning i videnskabernes spejl" at the School of Architecture in Aarhus in November of 1994. A research project is described in which are described several concepts from the study of history and their usefulness in architectural research, particularly in the areas of building restoration and conservation.